

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

KST-KSM.0710.13.2023

Warszawa, dnia 22.09.2023r

Pan
Andrzej Duda
Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Branżowy Panie Prezydencie

jako Prezes naczelnego i niezależnego konstytucyjnego organu kontroli, stojącego od 100 lat na straży poszanowania grosza publicznego, kierując się troską o niezależność i właściwą rolę Najwyższej Izby Kontroli w funkcjonowaniu demokratycznego państwa prawa, z niepokojem i jednocześnie z troską o stan demokracji w Polsce, uprzejmie Pana Prezydenta informuję, że w dniu 11 września 2023 roku zmuszony byłem przekazać stosowne informacje do dwóch międzynarodowych instytucji – **Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Międzynarodowej Organizacji Najwyższych Organów Kontroli (INTOSAI)**.

W treści wskazanych listów zwróciłem uwagę na istotne problemy, z którymi w ostatnim czasie mierzy się Najwyższa Izba Kontroli. Podkreśliłem także, że ich charakter może generować uzasadnione obawy o to, czy Marszałek Sejmu RP Pani Elżbieta Witek, przestrzega Konstytucji i szanuje niezależność NIK, a także czy szanuje postanowienia zawarte w Deklaracjach INTOSAI z Limy i Meksyku. Trzeba nadmienić, że Deklaracja z Limy została uchwalona przez IX Kongres INTOSAI w 1977 roku. Określa ona cele i rodzaje kontroli publicznej, kładzie nacisk na niezależność NOK i jej pracowników oraz wymienia stawiane im wymagania, określa charakter relacji z parlamentem, rządem i administracją publiczną, wskazuje uprawnienia naczelnych organów kontroli, metody kontroli, podkreśla wagę wymiany doświadczeń oraz publikowania sprawozdań (raportów) z kontroli. Zasady określone we wskazanej powyżej deklaracji zostały jeszcze bardziej wzmocnione w treści innego

istotnego dokumentu INTOSAI, tj. Deklaracji z Meksyku w sprawie niezależności najwyższych organów kontroli. Niezależność naczelných organów kontroli jest bowiem fundamentem kontroli, co zostało jednoznacznie podkreślone w rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych nr 69/228 z 19 grudnia 2014 roku „Promowanie i rozwój wydajności, rozliczalności, skuteczności i przejrzystości administracji publicznej poprzez umocnienie najwyższych organów kontroli”.

Marszałek Sejmu RP swoim działaniem uniemożliwia funkcjonowanie Kolegium NIK, bezprawnie ignorując moje liczne wnioski o uzupełnienie składu Kolegium, co niweczy elementarną zasadę kolegialności tego organu i w sposób oczywisty ogranicza funkcjonowanie instytucji którą kieruję. Działania te budzą niepokój o intencje najważniejszych osób w państwie, w tym Marszałka Sejmu RP, którzy powinni współpracować z konstytucyjnymi organami państwa w celu zapewnienia obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej najwyższych standardów demokracji.

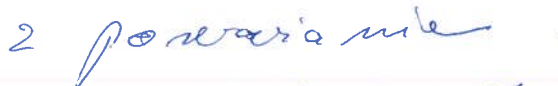
W tym miejscu należy podkreślić, że podległość NIK Sejmowi nie oznacza prawa do ingerencji organów Sejmu w konstytucyjną zasadę kolegialnego działania Najwyższej Izby Kontroli i prawa do dowolności w podejmowaniu przez Marszałka Sejmu RP decyzji w sprawie powoływania członków tego Kolegium. Podległość ta dotyczy bowiem rzetelnego informowania o wynikach kontroli przeprowadzonych przez Izbę na wniosek Sejmu i jego organów. NIK jest bowiem samodzielną „władzą kontrolującą”, a nie organem Sejmu! „Podległość” nie tylko nie stanowi legitymacji do sięgania po nieokreślone środki „utrzymywania w podległości”, ale także nie może z niej wynikać wiążące wpływanie przez Sejm na sposób wykonywania konstytucyjnych i ustawowych kompetencji NIK. Odpowiedzialność za realizację kompetencji NIK spoczywa jedynie na niej samej. Ponadto wbrew twierdzeniom Marszałka Sejmu RP Pani Elżbiety Witek status prawny Prezesa NIK wytyczają przepisy konstytucyjne, a doprecyzowują regulacje ustawy o NIK. Wszystkie te unormowania kształtują mocny, osadzony w Konstytucji status personalny Prezesa NIK, służący całej Izbie dla zapewnienia jej niezależności, bezstronności i niewikłania jej w spory polityczne. Ustawa o Najwyższej Izbie Kontroli wskazując na rolę Prezesa NIK jako organu Izby określa tę rolę jako kierowanie Najwyższą Izbą Kontroli całokształtu spraw związanych z funkcjonowaniem Izby jako instytucji. Obejmuje ono oddziaływanie Prezesa NIK dotyczące między innymi organizacji Izby, organizowania jej pracy, reprezentowania na zewnątrz, prowadzenia działalności kontrolnej czy wykonywania budżetu.

Wobec powyższego oraz skierowanych żądań do zaprzestania naruszenia Konstytucji i postanowień Deklaracji z Meksyku i Limy, podjąłem tę trudną decyzję o przekazaniu informacji organizacjom międzynarodowym z jednoczesną prośbą o wsparcie Najwyższej Izby Kontroli w obronie jej konstytucyjnej roli.

Pragnę w tym miejscu nadmienić, że Najwyższa Izba Kontroli jest cenionym partnerem na arenie międzynarodowej. Aktywnie pracujemy w zarządach Międzynarodowej i Europejskiej Organizacji Najwyższych Organów Kontroli oraz Komitecie Kontaktowym naczelnych organów kontroli Państw Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. Prowadzimy audyty organizacji międzynarodowych, projekty współpracy bliźniaczej, przeglądy partnerskie i kontrole równoległe. Za każdym razem Najwyższa Izba Kontroli jest pytana o kwestie przestrzegania prawa i jej organizacji. Z każdym miesiącem byliśmy zmuszeni raportować coraz większe trudności w realizacji konstytucyjnych zadań NIK i wskazując, że działaniami Marszałka Sejmu RP doprowadzono do paraliżu naczelnego organu kontroli w Polsce, co nie zdarzyło się dotychczas w ponad 100-letniej historii NIK.

Zapewniam Pana Prezydenta, że konieczność zwrócenia się do dwóch międzynarodowych instytucji – Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz INTOSAI wynika z głębokiej troski o dobro Rzeczypospolitej Polskiej i będę podejmował dalsze prawne działania w obronie instytucji, która powinna być ostoją i gwarantem poczucia sprawiedliwości i demokracji dla wszystkich obywateli RP.

2 powarunk

PREZES
Najwyższej Izby Kontroli
Marian Banaś

Załączniki:

1. Pismo do ONZ (wersja polska i angielska)
2. Pismo do INTOSAI (wersja polska i angielska)

Do wiadomości:

1. Premier RP
2. Marszałek sejmu RP
3. Marszałek senatu RP
4. Przewodniczący klubów i kół Sejmowych RP
5. Członkowie Komisji Kontroli Państwowej